

PROTOCOL LEES- EN SPELLINGPROBLEMEN EN DYSLEXIE

Opgesteld door: het Expertisecentrum VO van de Landstede Groep i.s.m. de
ondersteuningscoördinator en de vaksecties

ICHTHUS COLLEGE DRONTEN

April 2025

Inhoud

Inleiding	2
I. Wat is dyslexie?	3
II. Signalering en ondersteuning.....	3
1. Leerlingen met een dyslexieverklaring.....	3
Perron	3
Jupiterweg.....	4
2. Leerlingen die instromen met een vermoeden van dyslexie of LSP	4
3. Leerlingen die instromen zonder vermoedens van dyslexie of LSP	5
III. Faciliteiten	7
1. Wetgeving	7
2. Toetsen.....	8
3. Spellingbeoordeling.....	9
Nederlands	9
Moderne Vreemde Talen	10
4. Schoolexamens en Centrale Examens.....	11
5. Ontheffingen en/of aanpassingen Frans en Duits.....	12
Toelichting bij schema aanpassingen/ontheffingen	14
Criteria voor aanpassingen en/of vervroegd afsluiten van Frans en/of Duits ('	14
Mogelijke aanpassingen	15
Bijlagen	16
1. Gespreksleidraad dyslexie	16
2. Overzicht aangepast programma MVT.....	16

Inleiding

Voorliggend protocol beschrijft hoe we op het Ichthus College Dronten omgaan met signalering, diagnostiek en ondersteuning van leerlingen met dyslexie en lees- en/of spellingsproblemen.

Onder 'we' verstaan we de vakdocenten, coaches en leden van het ondersteuningsteam waaronder de ondersteuningscoördinator, orthopedagoog, dyslexiespecialist en remedial teacher. Het Ichthus College Dronten is verdeeld over twee locaties:

- Jupiterweg: TL-niveau tot en met gymnasium.
- Het Perron: vmbo-BB tot en met vmbo-KB.

Dit beleid zal zich richten op alle niveaus en dus op beide locaties.

Afkortingen die we gebruiken:

- LSP: Lees- en/of spellingsproblemen
- MVT: Moderne Vreemde Talen
- BVRD: Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie
- DV: Deskundigenverklaring

Het Ichthus College Dronten wil een school zijn die leerlingen in staat stelt hun talenten te ontwikkelen en dat type onderwijs te volgen dat aansluit bij hun intellectuele capaciteiten.

In lijn met deze visie en in het kader van de ontwikkeling naar Inclusief Onderwijs willen we handelingsgericht werken en uitgaan van ondersteuningsbehoeften van leerlingen. Naast leerlingen met een dyslexieclassificatie zijn er leerlingen zonder dyslexieverklaring die om diverse oorzaken ernstige belemmeringen ondervinden bij het lezen en/of het spellen en daarmee samenhangend het leren van de talen. Ook die groep, die (nog) niet aan de criteria van dyslexie voldoen, willen we tijdig ondersteuning bieden, zodat ook zij een passend diploma kunnen behalen.

Dit protocol wordt jaarlijks of zo nodig vaker bijgesteld aan de hand van nieuwe kennis of aanpassingen in het landelijk beleid.

I. Wat is dyslexie?

Voor dit protocol is gebruik gemaakt van de kennis en expertise van het Expertisecentrum Voortgezet Onderwijs van de Landstede Groep.

We houden ons daarbij aan de landelijke richtlijnen, zoals weergegeven in de [Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie \(2021\)](#).

Via voorgaande link komt u op een pagina van [Homepage | Dyslexie Centraal](#): het landelijke digitale platform over leesproblemen en dyslexie. Voor een bondige samenvatting van de richtlijnen is het aan te raden de Werkkaarten van de BVRD te lezen. We gaan in de dit protocol niet in op de definitie en verklaringsmodellen van dyslexie. Daarvoor verwijzen we naar de BVRD en de Werkkaarten.

Zoals in de inleiding genoemd, zijn er naast de leerlingen met een dyslexieverklaring ook leerlingen die geen dyslexie-classificatie hebben maar wel ernstige belemmeringen ondervinden van lees- en/of spellingsproblemen (LSP). Ook voor die groep is dit protocol bedoeld.

II. Signalering en ondersteuning

We onderscheiden bij de aanmeldingen van eerstejaars-leerlingen of zij-instromers drie groepen leerlingen:

1. Leerlingen die instromen met een dyslexieverklaring,
2. leerlingen die instromen met een ‘vermoeden van dyslexie of LSP’,
3. leerlingen die instromen zonder indicatie of een vermoeden van dyslexie of LSP.

1. Leerlingen met een dyslexieverklaring

Perron

- Voor de zomervakantie worden nieuwe leerlingen met een dyslexieverklaring en hun ouder(s)/verzorger(s) geïnformeerd over de ondersteuning en de faciliteiten die school biedt ten aanzien van dyslexie.
- Aan het begin van leerjaar 1 komen de leerlingen met dyslexie, zowel in kleine groepjes als individueel, regelmatig bij de dyslexiespecialis/remedial teacher.
- Er wordt per leerling bekeken welke faciliteiten nodig zijn om te functioneren op het niveau wat bij de leerling past.
- Gedurende de gehele schoolperiode volgt de dyslexiespecialist/remedial teacher de leerlingen met dyslexie. Zo nodig wordt er een periode individuele begeleiding aangeboden. Deze individuele begeleiding kan zich bijvoorbeeld richten op het leren omgaan met de digitale hulpmiddelen of met het leren leren voor de talen of de zaakvakken.

Jupiterweg

- Voor de zomervakantie worden nieuwe leerlingen met een dyslexieverklaring en hun ouder(s)/verzorger(s) geïnformeerd over de ondersteuning en de faciliteiten die de school biedt ten aanzien van dyslexie. Als er sprake is van ernstige dyslexie wordt de leerling met zijn ouder(s)/verzorger(s) uitgenodigd door de dyslexiespecialist/remedial teacher voor een kennismakingsgesprek. Het doel van dit gesprek is om een beeld te krijgen van de 'dyslexie van deze leerling', en dat leerling en ouders zich gekend weten en zicht hebben op de ondersteuning en faciliteiten die de school biedt ten aanzien van de dyslexie.
- Aan het begin van leerjaar 1 wordt er een dyslexietraining aangeboden. De training bestaat uit de volgende modules:
 - Omgaan met stress
 - Leerstrategieën bij talen en zaakvakken
 - ICT-hulpmiddelen bij dyslexieDaarnaast wordt zo nodig individuele ondersteuning ingezet.
- Gedurende de schoolloopbaan
 - Zijn de vakdocenten op de hoogte van de dyslexie en houden zij hier rekening mee in hun lessen. *Handreikingen hiervoor zie “algemene adviezen aan docenten” van dit protocol*
 - Houdt de coach zicht op de ondersteuningsbehoefte van de leerling met dyslexie in samenspraak met vakdocent en leerling en ouders.
 - Kan de behoefte aan ondersteuning en aan faciliteiten en hulpmiddelen kunnen gedurende de schoolloopbaan variëren. Om dit goed te monitoren wordt gebruik gemaakt van de gespreksleidraad dyslexie (zie bijlage).
 - In het (voor)examenjaar wordt er voorlichting en training gegeven t.a.v. het gebruik van hulpmiddelen. Leerlingen vullen een contract in waarin ze aangeven van welke hulpmiddelen ze gebruik maken bij de schoolexamens en bij het Centraal Examen.

Twijfel je als coach of vakdocent of de dyslexie de oorzaak van eventuele minder goede resultaten zou kunnen zijn, dan wordt de dyslexiespecialist/remedial teacher (opnieuw) betrokken.

2. Leerlingen die instromen met een vermoeden van dyslexie of LSP

- September-oktober: vanuit de aanmeldingsgegevens wordt een overzicht gemaakt met leerlingen waarbij basisschool en/of ouders aangeven dat er vermoedens van dyslexie zijn (*groep A*).

Ook bij leerlingen waar dit niet is aangegeven, kan het zijn dat de didactische ontwikkeling op het gebied van het lezen en/of de spelling opvalt (*groep B*).

Voor deze leerlingen worden de volgende stappen gezet:

- Dossieranalyse door orthopedagoog
 - Bij groep A: contact met ouders door orthopedagoog om af te stemmen over vervolgstappen.
 - Bij groep B: afhankelijk van dossieranalyse
 - Wel/geen contact met ouders om af te stemmen over vervolgstappen
 - Monitoren via magister en coach en zo nodig actie orthopedagoog
- Vervolgstappen kunnen zijn:
 - Screening LSP: een screening bestaat uit een meer uitgebreide dossieranalyse, gesprek met ouders en leerling, afname van een aantal lees- en spellingstoetsen. Vanuit deze gegevens kan besloten dat een nader onderzoek naar dyslexie wenselijk is en/of welke ondersteuning nodig is.
 - Of eerst monitoren via magister en coach en zo nodig actie orthopedagoog: is er vanuit klachten aanleiding om ondersteuning te bieden en/of een screening af te nemen?

3. Leerlingen die instromen zonder vermoedens van dyslexie of LSP

Er zijn leerlingen die op de basisschool geen ernstige lees- en/of spellingsproblemen bij de Nederlandse taal lieten zien, maar die in het voortgezet onderwijs wel problemen ervaren bij het leren van de moderne vreemde talen. Voor hen is de route als volgt:

- Stap 1: signalering en basisondersteuning door vakdocenten en coach
 - Blijven de resultaten achter dan bieden vakdocenten verlengde instructie en adviseren met betrekking tot planning en leer- en leesstrategieën. Dit kan zowel in de lessen als in begeleidingslessen geboden worden.
 - De docent informeert de ouders, zodat ook zij zicht hebben op 'een goede planning' en leermanieren met bijbehorende oefenprogramma's.
 - Zo nodig biedt de coach in afstemming met ouders en leerling nog aanvullende ondersteuning ten aanzien van de planning en leermanieren.

- Stap 2: extra ondersteuning door remedial teacher
 - Zijn er ernstige achterstanden in de resultaten en is er meer hulp nodig dan de vakdocenten kunnen bieden dan kan de leerling aangemeld worden voor een periode remedial teaching.
 - Past de leerling de planning en leermanieren goed toe en blijft er desondanks sprake van specifieke problemen bij de vreemde talen dan wordt de orthopedagoog geconsulteerd.
- Stap 3 consultatie orthopedagoog
 - De orthopedagoog doet dossieranalyse en heeft contact met coach, vakdocenten, ouders en leerling. Zo nodig vindt een screening plaats op het gebied van het lezen en de spelling en factoren die een rol spelen bij het leren van een taal.
 - De screening vindt plaats met het doel om een afweging te maken: is er mogelijk sprake van dyslexie, welke meerwaarde zou een dyslexieonderzoek/diagnose hebben, welke behoefte heeft de leerling: denk aan faciliteiten of hulpmiddelen.

Na een screening wordt altijd met ouders en leerling besproken wat de mogelijke vervolgstappen zijn. Aangezien we handelingsgericht werken is het niet persé nodig een dyslexieonderzoek te doen. Vanuit een screening hebben we veelal wel voldoende zicht op wat helpend zou kunnen zijn en wat gerechtvaardigd is om als faciliteiten bij toetsen en examens te bieden. Dit kan vastgelegd worden in een deskundigenverklaring.

Soms is er bij ouders en leerling wel de behoefte aan de diagnose dyslexie of ligt er nog een aanvullende onderzoeksvraag, bijvoorbeeld over capaciteiten in verband met de keuze van een passend niveau. Dan is er de mogelijkheid om onderzoek te laten uitvoeren via Expertisecentrum VO. Meer informatie over dit onderzoekstraject kan worden opgevraagd bij de ondersteuningscoördinator.

III. Faciliteiten

De hier genoemde afspraken over faciliteiten gelden voor die leerlingen die beschikken over een verklaring van een deskundige en bijbehorende rapportage. Dit kunnen leerlingen met dyslexie zijn, maar ook leerlingen met bijvoorbeeld taalleerproblemen, een spraak-taalstoornis, auditieve beperking en NT2-leerlingen enz. In de rapportage is aangetoond dat er sprake is van specifieke en ernstige lees- en/of spellingsproblemen en wordt beschreven dat het geïndiceerd is om rekening te houden met deze problemen. Ook wordt genoemd op welke wijze school hier rekening mee kan houden.

Voorwaarden ten aanzien van de rapportage zijn:

- Voor een dyslexieverklaring geldt dat deze alleen mag worden afgegeven door een GZ-psycholoog of een orthopedagoog-generalist met de bevoegdheid voor een psychodiagnostisch onderzoek. Diagnosestelling heeft plaatsgevonden volgens de tot 1 september 2021 geldende richtlijnen van Stichting Dyslexie Nederland en vanaf 1 september 2021 volgens de Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie van het Nederlands Jeugd Instituut.
- Spraak-taalstoornissen, waaronder TOS, worden vastgesteld door een logopedist.
- Een auditieve beperking wordt vastgesteld door een audiologisch centrum.
- Bij NT-2 problematiek is alleen een deskundigenverklaring in de bovenbouw vereist als de leerling ten tijde van de start van het schooljaar waarin hij/zij examen doet, langer dan 6 jaar Nederlands onderwijs volgt. Deze deskundigenverklaring kan opgesteld worden als blijkt dat er ook bij de start van de bovenbouw nog sprake is van ernstige belemmeringen door lees- en/of spellingsproblemen. Ichthus College Dronten kiest ervoor om voor deze groep leerlingen ook in de onderbouw al een deskundigenverklaring op te stellen.

1. Wetgeving

Leidende wetgeving is primair:

- [Artikel 2 Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte](#): verplicht tot het treffen van doeltreffende maatregelen, mits geen onevenredige belasting.

En daarna

- [wetten.nl - Regeling - Wet voortgezet onderwijs 2020 - BWBR0044212 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Wet%20voortgezet%20onderwijs%202020-BWBR0044212)
- [Artikel 3.54 Uitvoeringsbesluit WVO 2020](#) Afwijkende wijze van examineren bij handicap of ziekte.

De school bepaalt welke faciliteiten worden verleend, in overleg met de orthopedagoog en/of de dyslexiespecialist/remedial teacher. Per leerling wordt afgewogen welke faciliteiten de school kan bieden en welke voor de leerling daadwerkelijk noodzakelijk zijn. Er wordt gestreefd naar zoveel mogelijk maatwerk. Daarbij wordt gezocht naar een evenwicht tussen stimuleren, remediëren, compenseren en dispenseren. Voor alle ondergenoemde faciliteiten geldt dus dat *per leerling* wordt bepaald wat er nodig is. De faciliteiten worden stapsgewijs ingezet (zie bijlage 2).

2. Toetsen

- Extra tijd: Leerlingen met dyslexie en/of LSP hebben recht op 20% extra tijd voor toetsen. Praktisch gezien is het echter niet altijd haalbaar om deze extra tijd te geven. Mogelijkheden om dit op te lossen zijn minder opgaven voor leerlingen met dyslexie of de algehele tijdsduur voor de toets te verkorten (Jupiterweg), waardoor er extra tijd voor de leerling met dyslexie overblijft.
- Lever toetsen/opdrachten op papier aan en gebruik daarbij een lettertype Arial 12. Let ook op de lay-out; houd het overzichtelijk.
- Indien nodig: extra hulpmiddelen toestaan, bijvoorbeeld laptop met spellingcorrectie, gebruik van voorleessoftware of spelling- en schrijfhulp (IntoWords). Bespreek met de leerling wat hij/zij nodig heeft of laat de dyslexiespecialist/remedial teacher dit gesprek voeren.
- Toestaan van het gebruik van grammaticakaarten. In het kader van maatwerk wordt op advies van de dyslexiespecialist/remedial teacher/orthopedagoog het gebruik van grammatica kaarten toegestaan. Een grammaticakaart is een hulpmiddel om regels toe te passen. Het bevordert het begrip van grammaticale structuren en helpt bij het oefenen en internaliseren van de stof. Leerlingen met dyslexie hebben vaak moeite met het vasthouden en verwerken van veel informatie tegelijk. Een grammaticakaart fungeert als een externe geheugensteun, zodat zij zich kunnen focussen op het toepassen van grammatica in plaats van het onthouden van regels. Dit naslagwerk mag niet gebruikt worden bij het centraal examen.
- Indien nodig en na overleg met de dyslexiespecialist/remedial teacher/orthopedagoog: wanneer blijkt dat de leerling met dyslexie bij schriftelijke toetsen niet in staat is (ondanks goed leren en de inzet van hulpmiddelen) om overeenkomstig met hun niveau te presteren, dan kan er gekozen worden voor een andere vorm van toetsen. De toets kan in kleinere gedeeltes worden opgesplitst of er kan mondeling getoetst worden.
- Maximaal 1 Moderne Vreemde Taal per dag. In de toetsweek streven naar een evenwichtige verdeling tussen leertoetsen en vaardigheidstoetsen.

3. Spellingbeoordeling

Typisch dyslectische fouten bestaan niet. Leerlingen met dyslexie maken vooral meer fouten (Van Berkel, 2006). Hun fouten vallen op omdat ze ook relatief makkelijke woorden nog fout kunnen schrijven. Voorop staat dat leerlingen met dyslexie zo veel mogelijk gestimuleerd moeten worden om hulpmiddelen bij de spelling in te zetten. Voor sommige leerlingen met dyslexie is het, ondanks het goed inzetten van hulpmiddelen, niet haalbaar om foutloos te schrijven. Een aangepaste beoordeling van de spelling kan voorkomen dat de leerling in een 'circle of failure' terechtkomt. Duidelijke afspraken en een zo eenduidig mogelijke interpretatie van de afspraken zijn nodig. Dit om binnen de sectie het verschil tussen docenten in wijze van beoordeling van dezelfde fouten zo klein mogelijk te maken.

Nederlands

- Leerlingen mogen tot en met de School Examens toetsen digitaal maken met gebruik van de spellingcontrole (Word) en/of de woordvoorspeller (IntoWords). Voor leerlingen die extreem veel moeite hebben met de spelling, geldt dit ook bij toetsen waar enkel de spelling wordt beoordeeld. Daarbij is het wellicht meer voor de hand liggend om voor deze groep te kiezen voor een vervangende opdracht. Welke leerling in deze categorie valt kan gezamenlijk met de dyslexiespecialist/remedial teacher bepaald worden.
- De spellingcontrole en de woordvoorspeller zijn niet toereikend. Leerlingen met dyslexie blijven ook met inzet van deze hulpmiddelen fouten maken. De aangepaste beoordeling wordt dan ook nog steeds toegepast.
- Bij het Centraal Schriftelijk Examen geldt dat alleen bij Nederlands spelling een onderdeel is van de toets. Het gebruik van de spellingcontrole is hier toegestaan voor leerlingen met dyslexie (de woordvoorspeller niet). Je past hier dan de wijze van examinering aan, niet de inhoud van het examen.

Wanneer cijfers worden gegeven, wordt de volgende beoordeling toegepast voor Het vmbo leerjaar 1 t/m 4 en onderbouw havo/vwo (leerjaar 1 t/m3):

- Spelfouten leiden niet tot puntenaftrek bij opdrachten die spelling niet ten doel hebben.
- Fonetisch goed gespelde woorden worden goed gerekend.
- Wanneer spelling een toets-onderdeel is:
 - Reken een spelfout de helft minder zwaar dan andere fouten.
 - Herhaling van een spelfout wordt niet meegerekend.
 - Spelling wordt niet gerekend in grammaticaoefeningen, behalve bij regeltoepassing. Bijv. 't kofschip-regel: heeft beteekent.

- De (onregelmatige) werkwoorden (tegenwoordige tijd, verleden tijd en voltooid deelwoord) dienen wel aangeleerd te worden, maar fonetische spelling wordt goed gerekend (vb. geveerd / gefevd).
- Spelling is binnen het jaarprogramma slechts één onderdeel van het vak Nederlands. Een leerling kan dit onderdeel compenseren met andere onderdelen.

Wanneer cijfers worden gegeven, wordt de volgende beoordeling toegepast voor Havo/vwo bovenbouw (leerjaar 4 t/m 6):

- Spelling wordt niet meer afzonderlijk getoetst, maar is onderdeel van alle toetsen.
- Alle spel- en taalfouten worden meegerekend met een maximum van 10% (conform exameneisen Nederlands)
- Bij schrijftoetsen kan de weging van taal- en spelfouten hoger liggen dan 10% (max. 20%). Dit wordt van tevoren aan de leerling meegedeeld. Leerlingen mogen gebruik maken van IntoWords met spellingscontrole en woordvoorspeller. Waar nodig is er de mogelijkheid voor maatwerk voor leerlingen met zeer veel moeite met spelling op advies van de orthopedagoog/dyslexiespecialist.

Moderne Vreemde Talen

De problemen die leerlingen met dyslexie ondervinden bij het leren spellen in de moedertaal, komen terug bij de moderne vreemde talen.

- Leerlingen mogen tot en met het School Examen toetsen digitaal maken met gebruik van de spellingcontrole (Word) en de woordvoorspeller (IntoWords) ook daar waar het om toetsen gaat waarbij alleen de spelling getoetst wordt.
- Aangezien de spellingcontrole en de woordvoorspeller niet toereikend zijn voor leerlingen met dyslexie, dienen de spelfouten nog steeds volgens de aangepaste beoordeling gerekend te worden.
- Bij het Centraal Schriftelijk Examen geldt dat er geen aftrekpunten voor spelling worden gerekend.

Wanneer cijfers worden gegeven, wordt de volgende beoordeling toegepast:

- Fonetisch goed gespelde woorden worden goed gerekend, mits de vertaling correct is (met uitzondering van de grammaticale onderdelen).
- Verkeerde spelling wordt niet goed gerekend wanneer het woord een andere betekenis krijgt.

- Fouten met betrekking tot letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend.
- Fouten bij hoofdlettergebruik worden niet fout gerekend.
- Reken een spelfout de helft minder zwaar dan andere fouten (ook van toepassing op accenten).
- Consequente herhalingsfouten worden slechts één keer meegeteld volgens de aangepaste beoordeling.

Overige vakken

Wanneer cijfers worden gegeven, wordt de volgende beoordeling toegepast:

- Fonetisch goed gespelde woorden worden goed gerekend

4. Schoolexamens en Centrale Examens

Ondergenoemde faciliteiten worden verleend indien deze in een dyslexieverklaring of een deskundigenverklaring worden geadviseerd. Zie ook bijlage 2 (schema SE/CE)

- Tijdsverlenging: Bij het centraal examen recht op een standaard tijdsverlenging van 30 minuten. Bij het schoolexamen hebben leerlingen dezelfde rechten als bij het centraal examen, dus ook recht op meer leestijd. Ook hier geldt dat tijdsverlenging bij voorkeur in verhouding moet zijn met de toets.
- Gebruik maken van een laptop: Leerlingen mogen tijdens het schoolexamen en het centraal examen gebruik maken van een laptop. Deze laptop wordt door school verstrekt en heeft geen verbinding met het internet.
- Auditieve ondersteuning: Dit geldt dan voor zowel het schoolexamen als het centraal examen. De leerling kan gebruik maken van daisy-cd's of van spraaksynthesebestanden in combinatie met IntoWords. Voorwaarde is dat leerlingen gewend zijn deze hulpmiddelen te gebruiken. Voor bbl en kbl zijn de examens digitaal waarbij alle leerlingen, dus ook LSP-leerlingen gebruik kunnen maken van de voorleesfunctie en spellingcontrole van Facet. Examenleerlingen worden ruim voor het examen uitgenodigd om met deze faciliteiten te oefenen.
- Spellingondersteuning en spellingcontrole: De exameneisen zijn voor alle leerlingen hetzelfde. Dit geldt ook voor de correctievoorschriften voor spelling. Bij het schoolexamen mag daarbij geen uitzondering gemaakt worden voor leerlingen met dyslexie en LSP-leerlingen; de correctievoorschriften gelden voor alle leerlingen. Spelling weegt nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Voor het schoolexamen wordt hetzelfde uitgangspunt gehanteerd; niet meer dan één punt aftrek voor spelling op het totaal. Tot op heden is het volgens de wet toegestaan gebruik te maken van een computer

tijdens tentamens en examens, waarbij de spellingcontrole gebruikt mag worden. Het gebruik van de woordvoorspeller is tijdens het centraal examen niet toegestaan. De meeste recente regeling is in te zien op [KANDIDATEN MET EEN ONDERSTEUNINGS-BEHOEFT](#).

- Luistertoetsen: Leerlingen met een deskundigenverklaring komen in aanmerking voor een andere afname van de luistertoets. De leespauze tussen de vragen is langer dan de reguliere toets. De afname van de luistertoets vindt plaats in een ander lokaal.

5. Ontheffingen en/of aanpassingen Frans en Duits

De meeste leerlingen weten zich met de aanpassingen, zoals hiervoor beschreven, te redden binnen het niveau van onderwijs dat zij volgen. Er is echter een kleine groep leerlingen die op dusdanige manier hinder ondervinden van de lees- en spellingsproblemen, dat afstromen naar een lager niveau of doubleren dreigt. De talen zijn voor hen een struikelblok. Er is behoefte aan aanpassingen en/of vervroegde afsluiting.

Het Ichthus College Dronten maakt daarbij gebruik van de ruimte die de wettelijke regelgeving biedt. De onderwijsinspectie geeft de volgende mogelijkheden aan:

Ontheffingen en/of aanpassingen voor leerlingen met lees- en spellingsproblemen in het VO, stand van zaken per september 2023			
	VMBO	HAVO	VWO
Onderbouw VO	Basisberoepsgericht: Ontheffing voor 2^e MVT mogelijk (ad 2). Artikel 2.4 Uitvoeringsbesluit WVO 2020 Kader/Theoretisch: Aangepast programma of ontheffing Frans of Duits mogelijk in de eerste twee leerjaren Artikel 2.4 Uitvoeringsbesluit WVO 2020	Geen ontheffingen MVT's toegestaan (*) Artikel 2.3 Uitvoeringsbesluit WVO 2020 Aangepast programma mogelijk voor Frans en/of Duits. *) In uitzonderlijke gevallen is het wel mogelijk om ook in de eerste drie leerjaren de tweede moderne vreemde taal vroegtijdig af te sluiten (ad 1 en 2).	Geen ontheffingen MVT's toegestaan (*) Artikel 2.3 Uitvoeringsbesluit WVO 2020 Aangepast programma mogelijk voor Frans en/of Duits. *) In uitzonderlijke gevallen is het wel mogelijk om ook in de eerste drie leerjaren de tweede moderne vreemde taal vroegtijdig af te sluiten (ad 1 en 2).
Bovenbouw VO	Voor alle leerwegen: Leerlingen kunnen profielen/afdelingen kiezen zonder Frans of Duits. Voor de sector economie is er een ontheffingsmogelijkheid. Leerlingen moeten wel een vervangend vak kiezen. Artikel 2.33 Uitvoeringsbesluit WVO 2020	Leerlingen kunnen 3 profielen kiezen zonder 2^e MVT	2e MVT zit wel in het gemeenschappelijk deel. Leerlingen kunnen in het geval van een deskundigenverklaring ontheffing krijgen en kiezen een vervangend vak. Artikel 2.9 Uitvoeringsbesluit WVO 2020 Leerlingen kunnen ontheffing krijgen en een vervangend vak kiezen. Voor leerlingen met dyslexie/ LSP is dit mogelijk op alle profielen van het VWO. Kamerbrief d.d. 17-2-2014

			en punt 7 en 8 van <u>artikel 11</u> <u>Eindexamenbesluit VO</u>
--	--	--	---

MVT = Moderne Vreemde Taal, 1° MVT = Engels, 2° MVT = Frans of Duits

Toelichting bij schema aanpassingen/ontheffingen

1. *Het inzetten van aanpassingen en ontheffingen is maatwerk. Dit betekent dat je ‘trapsgewijs’ aanpassingen inzet en waar nodig overgaat tot vervroegd afsluiten of ontheffen. Besluiten ten aanzien van ontheffing/aanpassing worden gemaakt binnen het ondersteuningsteam en worden schriftelijk geregistreerd. Ouders en leerling worden geïnformeerd over de gevolgen voor de schoolloopbaan.*
2. *In uitzonderlijke gevallen is vervroegd afsluiten van de 2° taal mogelijk.*
3. *Een school kan in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede en derde moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen voor moderne vreemde talen zijn vastgesteld. Ook het aantal uur dat aan de talen besteed moet worden is niet voorgeschreven en ook hoeft niet per se iedere taal in ieder leerjaar aan de orde te komen. Het idee achter de verplichting van Frans en Duits in de onderbouw is dat leerlingen die met een havo of vwo-diploma van school komen tenminste kennis hebben gemaakt met deze talen en een over een zekere basis beschikken. Het is dus niet per se noodzakelijk dat deze leerling ook in de (gehele) derde klas nog Frans en/of Duits volgt. Ook hier geldt dat de leerling de vrijgekomen tijd kan besteden aan andere vakken.*
4. *In combinatie met de vervroegde profielkeuze kan dus de leerling alvast een keuze maken voor een van de profielen NG, NT of EM.*
5. *Indien ontheffing/vervroegd afsluiten van de 2° taal ertoe leidt dat de urennorm niet behaald wordt, dient de leerling een vervangend onderwijsprogramma te volgen. In de vrijgekomen uren kan bijvoorbeeld extra remedial teaching of extra les in Nederlands en Engels aangeboden worden. In de bovenbouw van het vwo wordt een vervangend vak gekozen.*
6. *Citaat uit het wettelijk Besluit kerndoelen onderbouw VO: “Er zijn geen kerndoelen geformuleerd voor andere moderne vreemde talen - in het bijzonder Duitse taal en Franse taal - die voor de leerroutes waarvoor op grond van de nieuwe artikelen 21 en 22 van het Inrichtingsbesluit W.V.O. naast de Engelse taal verplicht worden gesteld. Wel kunnen scholen de kerndoelen voor Engels gebruiken als leidraad voor het onderwijs in andere moderne vreemde talen door overal waar “Engels” staat de benaming van de desbetreffende andere moderne vreemde taal te lezen.”*
7. *Indien de leerling in de onderbouw geen 2° moderne vreemde taal gevolgd heeft, deze vervroegd heeft afgerond of een aangepast programma heeft gevolgd, kan de leerling dit vak niet in het profieldeel kiezen. Dit betekent dat het profiel C&M op de havo niet gekozen kan worden. Op het vwo kan dit opgelost worden binnen alle profielen door dispensatie voor de tweede moderne vreemde taal.*

Criteria voor aanpassingen en/of vervroegd afsluiten van Frans en/of Duits (‘

Een leerling komt in aanmerking voor aanpassingen en/of vervroegde afsluiting bij Frans en/of Duits op advies van de orthopedagoog of dyslexiespecialist/remedial teacher.

Overwegingen daarbij zijn:

- De leerling laat een goede inzet zien, maar blijkt toch niet te kunnen voldoen aan het niveau dat van hem/haar gevraagd wordt voor Frans en/of Duits. Daarbij kan het zijn dat op het moment van aanvraag van aanpassingen, de leerling al gedemotiveerd is door faalervaringen en toegenomen frustratie in de voorafgaande periode. Informatie over inspanning, resultaten en beleving uit de voorgaande periode worden meegenomen in de overweging.
- Of: de leerling laat een goede inzet zien, waardoor de resultaten voor Frans en Duits nog net voldoende zijn, maar deze hoge inspanning leidt tot overbelasting en gaat ten koste van het welbevinden van de leerling.
- De leerling heeft voldoende capaciteiten voor het niveau van onderwijs dat hij/zij volgt. Het probleem betreft specifiek de talen. Het vervolgen van de vakken Frans en/of Duits met het reguliere programma, staat het behalen van een passend diploma in de weg. Daarbij kan het zijn dat de inspanning voor de talen onevenredig hoog is en ten koste gaat van de inspanning voor de overige vakken. Het cijferbeeld kan daardoor een meer brede uitval laten zien, waardoor het probleem niet specifiek lijkt.
- Alle mogelijkheden van het (reguliere) protocol Dyslexie en LSP zijn toegepast, maar hebben onvoldoende resultaat opgeleverd. Denk daarbij aan:
 - Talendocenten bieden faciliteiten zoals benoemd in een deskundigenverklaring of dyslexieverklaring. Denk aan extra tijd, grammatica-hulpkaarten.
 - De leerling heeft een langere periode voorlees en/of spelling-ondersteunende software ingezet bij het maken van huiswerk en toetsen.
 - Talendocenten hebben effectieve feedback op toetsen geleverd en waar nodig extra instructie en oefening geboden.
 - De leerling heeft een periode r.t. gehad voor het leren van Frans en/of Duits, gericht op kennis, vaardigheden en leerstrategieën.
- Ook door ouders is naar vermogen ondersteuning geboden, maar dit heeft niet geleid tot betere resultaten.
- De leerling wil geen examen doen in het vak waar aanpassingen voor gedaan zullen worden.

Mogelijke aanpassingen

- De taal wordt op een lager niveau aangeboden, gericht op het gebruik van de taal in het dagelijks leven.
- Toetsen (of delen van toetsen) worden mondeling in plaats van schriftelijk afgenomen.
- De nadruk komt te liggen op de lees- en luistervaardigheid.
- De leerling leert de woorden en zinnen alleen van het Frans/Duits naar het Nederlands.
- De ouders bakenen thuis de tijd af die de leerling aan het leren van de taal besteedt.

- Mocht een leerling een bespreekgeval zijn bij de rapportenvergadering, dan zal er rekening gehouden moeten worden met de dyslexie. Dit kan bijvoorbeeld betekenen, dat het cijfer voor de taal of talen minder zwaar worden meegerekend. Zeker wanneer het om een taal gaat die in het volgende jaar niet meer gevolgd zal worden.

Bijlagen

1. Gespreksleidraad dyslexie
2. Overzicht aangepast programma MVT

1. Checklist dyslexie coach bij coachgesprekken

2. Cijfercheck (cijfers voor talen en zaakvakken)
2. Check hulpmiddelen (faciliteitenlijst + voor de onderbouw het groepsoverzicht)
3. Vragen om te bespreken tijdens mentorgesprekken
 1. *Hoeveel tijd besteed je per dag aan je huiswerk?*
 2. *Hoeveel procent van die tijd gaat naar de talen?*
 3. *Op een schaal van 1 – 10, hoeveel last heb je van je dyslexie? Licht toe!*
4. Krijg je extra tijd bij toetsen? Heb je die extra tijd nodig?
5. Maak je gebruik van de hulpmiddelen zoals je bij de dyslexiespecialist/remedial teacher hebt aangegeven? Bij nee, waarom niet?

Bij zorgen om bijv. cijfers, teveel tijd aan huiswerk of veel tijd aan de talen, taalcoach inschakelen.
Ook bij onduidelijkheden leerling wat betreft hulpmiddelen.

2. Overzicht aangepast programma MVT

